

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

143. An dispensatio prima vice, qua illa utimur, extingatur? Ex p. 5. tr.
14. & Misc. 2. res. 30.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

3. Quod si hæres, vel legataria instituta sit, at institutionis inscilia, eò quòd fuit in partibus remotissimis, misit Roman, pro obtinenda dispensatione, allegando paupertatem, & concessa sibi ea dispensatione inuit matrimonium, ac post initum peruenit ad eius notitiam institutio, potest acceptare, nec defraudabitur suo valore matrimonium; quia vera paupertas allegata est Pontifici, cum nondum hæc acceptasset, & inscilia fuerit huius iuris ad rem: & hanc pie credendum est, esse Pontificis mentem, ne dispensationes, & matrimonia periculo exponatur: & cessatio causæ postquam effectus illius consummatus est, nil obest, vt suo loco dicemus Huesusque Sanchez.

4. Sed aduersus illum insurgit Ochaguaia de Sacramento, tractat. 4. de Matrimon. dispensat. quæst. 6. numer. 12. sic asserens. Nullo tamen modo meretur dispensationem, quicquid contradicat Sanchez, femina illa, quæ repudiatur hereditatem ad se delatam, antequam eam acceptet ad hunc tantum finem obtinendi dispensationem à Pontifice, quia his fraudibus aperitur via ad sapius contrahendum matrimonium cum consanguineis, quod vitare contendit Ecclesia. Unde cum ista paupertate dispensatio à Pontifice obtenta inualida esset, & subreptitia, nisi modus paupertatis explicaretur Pontifici. Ita ille.

5. Verum nouissimè sententiam Sanchez amplexus est Pater Auerfa de Sacramento Matrimon. quæst. 19. sect. 4. vbi loquens de causis sufficientibus ad dispensandum, sic asserit. Tertia causa est inopia personæ, præsertim defectus dotis competentis in femina, quando inter coniunctos paratus est aliquis eam dotare, vel absque dote competenti accipere. Et censetur femina pauper, ac dote deficiens, quando non habet tantam, quanta requiritur, & consuetra est, vt nubat pari. Etiam si habeat parentes diuites, quos tamen cogere non possit ad competenter dotandam, vel qui non possint se in vita sua tanta bonorum parte priuare, quanta requiritur ad competentem dotem sibi tribuendam. Item etiam si habeat fratres, aut alios propinquos diuites, à quibus sperat agendam sibi dotem: quia non per hanc spem definit in statu præsentis esse pauper. Rursus etiam si habuerat antea magnam facultatem, sed ei cesserat: dummodo tamen hoc non fecerit in fraudem ad finem obtinendi titulo paupertatis dispensationem impedimenti. Si inquam habuerat; quia si nondum habuisset, sed fuisset solum instituta hæres, aut legataria, & noluit acceptare, & acquirere talem facultatem animo sibi prouidendi per impetrationem dispensationis; id non obstat, quominus habeat iustam causam impetrandi ob paupertatem, vt concedit Sanchez. Hæc Auerfa.

6. Nota hic cum Ochaguaia vbi supra, validam esse dispensationem, si femina, quæ dote sufficienti caret, vt nubat extraneo, ad obtinendam dispensationem à Pontifice; vt nubat consanguineo, alleget se innuptam remansuram ob defectum dotis, si non nubat consanguineo, quamuis hæc alias innupta remansura esset propter multitudinem filiorum, propter deformitatem, vel alias causas: quia Pontifex eò tendit, ne ista maneat innupta, & illa quo plures defectus habet, eo maiore dote indiget, & difficilius nubet cum periculo incontinentiæ, quare tunc dispensatio vtilis est ad hoc, vt possit contrahi matrimonium, & valida.

Sup. hic causis lege supra doctrina Ref. 124. si-guanter §. 2.

RESOL. CXLII.

An quis possit libere contrahere, si dubitet de impedimento ante matrimonium contractum?

Et quid, si autem dubites, an impedimentum habeas, eo quod scias te habuisse verum impedimentum, nescias tamen, an obtinueris veram dispensationem. Ex part. 8. tr. 3. Ref. 95.

§. 1. AD hoc dubium affirmatiuè respondet Caramel Theolog. moral. lib. 3. n. 1347. vbi sic ait. In dubio, an detur impedimentum ante matrimonium contractum, potes libere contrahere sine dispensatione. Patet, quia standum est pro tua possessione libertatis: ita vniuersaliter Ioannes Sanchez in selectis, disput. 43. numer. 44. quod est intelligendum de homine libero, & nulli certo impedimento obnoxio; tunc enim datur vera libertatis possessio. Si autem dubites, an impedimentum habeas, eo quod scias te habuisse verum impedimentum, nescias tamen an obtinueris validam dispensationem, tunc etiam standum pro possessione est, & cum impedimentum in possessione sit, censendum impedimentum.

2. Emanuèlem Sà, virum aliàs ingenio forti, claro, imò & audaci prædium, video, verb. dispensatio, n. 1. in re clarissima herentem, & scrupulizantem, in tali casu desiderat recurri ad Episcopum, vt declarat, quòd non requiritur dispensatio; aut si & ipse dubitet, vt in dubio dispense. Sed nescio an secuta sit illa Episcopi declaratio, raro enim ipsi tam docti, vt præponi debeant Theologiæ Professoribus. Felix iudicio Belgium, ab ipso enim erectionis initio, Episcopatus doctissimos viros præfexit, sed ignorare Sà non poterat in multis Prouinciis ad summas dignitates nobiles, aut fortè diuites promoueri, & in tali casu quid facturus esset cum Episcopi declaratione non scio. Illa quidem dispensatio in dubio concessa nocere non possit; hic non solum requiritur, quid possit, sed quid debeat fieri; & dicimus dispensationem illam in dubio non debere peti, sed posse, multa enim inuitalia possunt licite fieri. Ita Caramel.

RESOL. CXLIII.

An dispensatio prima vice, qua illa vitium, extinguatur? Ex part. 5. tr. 1. 4. & Misc. 2. Ref. 30.

§. 1. VT, v. g. emisit quis votum castitatis, vel Religionis, & obtinet dispensationem contrahendi matrimonium, non obstante voto, queritur an iste semel tantum possit inire matrimonium ex vi dicte dispensationis, an sapius, Sanchez. de matr. tom. 1. lib. 8. disp. 11. docet dispensationem non extingui prima vice si absolutè concedatur, sed ex vi illius sapius posse celebrari matrimonium, quia in eo casu tollitur votum, quod impediebat matrimonium, tale ergo votum nunquam obstat, etiam si sapius vouens velit contrahere matrimonium, & ideo asserit Sanchez dispensationem concessam in voto, non secundum se totum, sed secundum partem; vt ad celebrandum matrimonium, si causa semper permaneat, propter quam dispensatio concessa est, semper ac sapius professe, vt matrimonium licite celebretur. Imò eandem doctrinam defendit in eo casu, quo dispensatio tantum sit concessa ad contrahendum matrimonium cum certa quadam persona, scilicet cum in eius fauorem concessa est talis dispensatio, posse contrahere eum quilibet femina, dū tamen causa dispensationis vim habeat respectu cuiuslibet femine, scilicet periculum incontinentiæ, quod quis proposuit Pontifici, vt eum eo dispensearet.

penitet, ad hoc ut post votum castitatis emissum, possit contrahere cum certa quadam femina. Ita Sanchez.

3. Sed quoad omnia supradicta illum impugnat Petrus Ochagavia de Sacram. 4. de matr. q. 13. n. 8. & 9. ubi firmat, quod cum dispensatio non explicat, an ad plura matrimonialia, vel ad vnicum tantum se extendat, sive sit absoluta, sine limitatione concessa, atque in totum alicuius voti impediens matrimonium, sive sit partialis; vt cum in ea conceditur facultas tantum ad matrimonium celebrandum, non obstante voto; si tamen dispensatio prædicti voti postuletur à Pontifice cum expressione finis intenti in eundem matrimonium, solum censetur prodesse ad hoc, vt vnicum tantum matrimonium licite possit celebrari. Ita Ochagavia. Et ante illum Henriquez lib. 1. 2. c. 5. n. 7. in glossa lit. V. Sed sententiam Sanchez sequitur, quod citam eius, acriter impugnat Basilius Pontius de matr. lib. 8. cap. 20. §. omic. n. 13. Vnde ego puro vitæque opinionem esse probabilem. Sed circa præsentem questionem, quando cesset dispensatio per primum vium eiusdem dispensationis præter Pontificem, & Ochagaviam ubi supra, vide Salas de legibus disp. 17. sect. 13. & disp. 10. sect. 19. cum Azorio tom. 1. lib. 5. cap. 23. quest. 5.

RESOL. CXLIV.

An commissio dispensandi in impedimentis matrimonij, vel irregularitate, & alijs, quæ in foro externo, vel interio committuntur, cum clausula, Si preces veritate nitantur, expiret morte concedentis re integra? Ex part. 8. tr. 3. Res. 98.

1. Practicabilis, & curiosa questio, & ad illam affirmatiue respondent Nauarrus lib. 1. consil. in prima edit. tit. de tempor. ordm. consil. 38. in fine, & in 2. tit. de fili. presbyt. consil. 1. & in sum. n. 29. n. 253. vers. Non. Vgolin. de irregul. lib. 4. cap. 62. n. 6. Gigas de pens. quest. 91. num. 5. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 14. num. 9. Marc. Anton. Genueul. in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 94. in 2. edit. Eandem opinionem videtur citam tenere Gutierrez 99. Canon. lib. 1. cap. 15. n. 34. ubi ait, gratiam concessam per verbum, fiat, non expirat morte concedentis, secus, quando mandatur aliquid faciendum. Et in terminis decreti si in eundem Pontifice, vt non possit expediri à commissario, mortuo Pontifice, re integra, tenent Lodou. à Peguere de matr. cap. 128. Fontanell. de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. part. 1. num. 43. Riccius collect. 394. & tom. 1. prax. re. lib. 4. Bonac. de legibus, quest. 3. punct. 1. num. 14. & punct. 7. §. 1. n. 19. prope finem.

2. Probat hæc opinio ex cap. si cui, de prebend. in 6. vbi potestas collata alicui ad conferendum beneficium non determinatis personis, censetur non expirare gratia facta. Expirare autem potestatem conferendi beneficium determinatæ personæ, quando non in fauorem conferentis concessa potestas est, sed in fauorem recipientis. Vbi glossa rationem reddit, quia tunc gratia non est perfecte facta, sed facienda. Quia tunc non fit propriè gratia illi, qui talem actum effecturus est, sed illi, in cuius gratiam ordinatur ad illum actum, & ideo dum ille non est factus, non censetur gratia facta, sed faciendâ, & consequenter commissio potestatis ad illum actum faciendum non est firmata; re integra: vt in exemplo dist. capit. si cui, si Papa committat Episcopo, vt det beneficium quod vacauerit, Petro, gratia censetur concessa Petro, & antequam bene-

ficiam conferatur, censetur faciendâ non facta, & ideo expirat in eo statu existens per mortem concedentis.

3. Sed ego contrariæ sententiæ adhareo. Dico igitur supradictas commissiones non expirare morte concedentis, & ita docet Maiolus lib. 5. de irregul. cap. 51. num. 6. Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 42. sect. 2. in fine, & lib. 6. de legibus, cap. 17. num. 6. & 9. & lib. 8. cap. 31. num. 3. Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 21. n. 7. & lib. 12. de Matrim. cap. 1. num. 8. & cap. 3. num. vlti. vbi in commento littera V. refert aliquos Doctores Salmantinos pro hac sententiâ, Emanuel Sâ. verb. Gratia, num. 3. Petrus de Ledesma in summa Sacram. vbi de matrim. cap. 27. versicul. secunda conclusi. in fine illius. Rodriguez 99. regul. tom. 1. questione 46. art. 7. & part. 1. sum. cap. 136. num. 3. conclusi. 3. Sanchez lib. 8. de Matrim. disput. 28. num. 87. Gutierrez de matrim. cap. 62. §. n. 21. Reginald. tom. 2. lib. 3. cap. 27. num. 210. Garcias tom. 1. de benef. part. 5. cap. 2. num. 311. & alij.

4. Notanda tamen sunt duo. Primum est, quoties committitur alicui potestas dispensandi cum determinatis personis, & nescitur, an ea potestas sit in fauorem dispensaturi concessa, an in fauorem personarum, cum quibus dispensandum est, sed est dubium: censenda est, fuisse datam in fauorem personarum, cum quibus dispensatur, ac proinde eam non esse gratiam factam, sed faciendam, & consequenter expirare morte concedentis, re integra. Vnde alleganti esse factam in fauorem dispensaturi, incumbit onus probandi. Sic Ioan. Andr. cap. in causis, num. 18. de elect. & cap. si cui nulla, de prebend. in 6. & ibi Domin. num. 6. Franciscus num. 1. Sanchez dist. cap. 28. num. 90. & alij.

5. Secundum est dispensationes, seu commissiones dispensandi, quæ à Legato Apostolico, vel à Summo Papæ Pœnitentiario, expediuntur, non expirare morte Pontificis, re integra, quamvis dicamus, eas esse gratias faciendas; quia neutrum officium expirat morte Pontificis, re integra: vt de officio Legati deciditur expressè, cap. legatos, de offic. legat. in 6. & idem deciditur de officio Pœnitentiarij in Clement. 2. §. Eo tamen prouiso, de elect. Ita Sanchez ubi supra, num. 92. Gutierrez de matrim. cap. 125. num. 23. Reginald. de cap. 27. num. 210. & alij.

6. Probat verò nostra conclusio; quia quando in literis gratiæ in fauorem alicuius concessis, minister executurus est voluntarius, cõ quod ei non præcipitur, vt exequatur, sed tantum facultas exequendi conceditur, non fauore ipsius, sed eius, cui gratia est concedenda; tunc non est gratia facta, sed faciendâ, & per consequens expirat morte concedentis, re integra. At verò quando est executor necessarius, vt quia præcipitur ei, vt exequatur, si preces veritate nitantur, tunc est gratia facta, ac proinde non perit morte concedentis, re integra. Ratio differentiæ est; quia in priori casu, nemini est ius quæsitum per illas literas, non enim quæritur de legato executore, sed quod in eius fauorem concessæ sunt, cui gratia faciendâ est; quia non solum voluntati delegati relinquitur, vel ite dispensare, an non; ac proinde ea gratia est omnino faciendâ, cum in eam nulli sit acquisitum ius. At in posteriori est iam ius acquisitum ad rem illi, in cuius fauorem gratia concessa est, & per consequens dicitur facta respectu illius, ac sola eius executio desideratur, quæ per Commissarium necessariò faciendâ est, ac proinde habet hic locum text. in cap. si super gratia, de offic. delegat. in 6. Quod etiam clarè colligitur ex cap. si cui nulla, de prebend. in 6. ibi, secus si super prouisione certa persona faciendâ, data sit potestas eidem, &c. Vbi textus

Sup hoc ibidem.